

Omlegging av konsumprisindeksen gir økt målt prisvekst i 2000

Randi Johannessen, Per Espen Lilleås
og Lasse Sandberg

Denne artikkelen analyserer virkninger av omleggingene som ble foretatt i konsumprisindeksen i august 1999 og i januar 2000. Beregninger viser at vekstratene til konsumprisindeksen spesielt har blitt påvirket av omleggingen til ny metode for beregning av selveiernes bokostnader og hyppigere innarbeiding av husleieendringer. Totalt sett vil denne omleggingen trolig bidra til at årsveksten for konsumprisindeksen blir 0,2 prosentpoeng høyere i 2000, enn hvis det ikke var foretatt noen endring. Innføring av ny formel for beregning av mikroindekser synes ikke å ha påvirket totalindeksen.

Innledning

Konsumprisindeksen har gjennomgått vesentlig omlegginger i 1999 og 2000. Behandlingen av selveiernes bokostnader ble endret i august i fjor, og fra og med januar 2000 ble en av de viktigste komponentene i konsumprisindeksen – husholdningenes husleie – innarbeidet på månedsbasis mot tidligere hvert kvartal. Andre endringer som ble gjort fra august 1999 var at man gikk fra bruk av aritmetisk gjennomsnitt til geometrisk gjennomsnitt ved beregning av såkalte mikroindekser. På samme tidspunkt ble referanseåret endret fra 1979 til 1998, og det ble tatt i bruk en ny konsumgruppering, COICOP. Artikkelen viser hva disse endringene har bestått av og konsekvensene de har hatt for utviklingen i konsumprisindeksen frem til september 2000 tallfestes.

Beregningene viser at konsumprisindeksen først og fremst har blitt påvirket av omleggingen til ny metode for beregning av selveiernes bokostnader og av hyppigere innarbeiding av husleieendringer. Derimot synes innføring av ny formel for beregning av mikroindekser ikke å ha hatt noen nevneverdig effekt på totalindeksen.

Den nye metoden for beregning av selveiernes bokostnader gir i enkeltmåneders vekstrater i konsumprisindeksen regnet på tolv månedersbasis som er opptil 0,2 prosentpoeng høyere enn om det ikke var foretatt

noen omlegging. Overgang til månedlig innarbeiding av husleieindeksen, har hatt en effekt i samme størrelsesorden. I de første 9 månedene i 2000 er veksten i konsumprisindeksen 3,1 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Dersom vi ikke hadde lagt om til ny metode for selveiere ville veksten isolert sett vært 0,1 prosentpoeng lavere. Hvis vi også korrejerer for omlegging til månedlige husleieindekser ville denne veksten vært ytterligere 0,1 prosentpoeng lavere, altså 2,9 prosent.

Selveiernes bokostnader

Konsumprisindeksen bygger som en hovedregel på kjøpsprinsippet, det vil si at varer og tjenester som inngår regnes som konsumert av husholdningene ved anskaffelse. Imidlertid er det gjort et viktig unntak fra dette prinsippet. Kjøp av bolig betraktes som en investering i boligkapital som yter husholdningen bolig-tjenester over boligens levetid. Samme prinsipielle behandling av boligkjøp gjøres for øvrig også i nasjonalregnskapet. Tjenesten som selveiere mottar av boligen sin omsettes ikke, men kan verdsettes gjennom de observerte prisene i leiemarkedet for tilsvarende boliger¹.

Prisen på bolig-tjenester betegnes i konsumprisindeksen som husleie, og består av

- *betalt husleie* for husholdninger i andelsboliger og leieboliger
- *beregnet husleie* for selveiere

I august 1999 ble det gjort endringer i behandlingen av selveiernes bokostnader - *beregnet husleie*. Før endringen ble *vektandelen* for selveiernes bokostnader (*beregnet husleie*) bestemt utfra deres renteutgifter til boligformål. Fra august 1999 er *vektandelen* for selveiernes bokostnader bestemt ut fra leien for tilsvarende bolig i leiemarkedet. Renteutgifter som uttrykk for

Randi Johannessen er prosjektleder ved Seksjon for økonomiske indikatorer (randi.johannessen@ssb.no)

Per Espen Lilleås er førstekonsulent ved Seksjon for økonomiske indikatorer (per.espen.lilleas@ssb.no)

Lasse Sandberg er rådgiver ved Seksjon for økonomiske indikatorer (lasse.sandberg@ssb.no)

1 Dette omtales som prinsippet om leieekvivalens.

Tabell 1. Vektandeler i konsumprisindeksen. Prosent

	Aug.94- jul.95	Aug.98- jul.99	Aug.99- jul.00	Aug.00- jul.01
Bolig, lys og brensel	25,9	21,3	26,4	26,2
herunder:				
- Betalt husleie	5,4	5,2	4,1	4,1
- Beregnet husleie	12,6	5,7	12,3	12,3
- Vedlikehold og reparasjon av bolig og fritidsbolig	3,3	4,3	4,4	4,4
- Andre tjenester knyttet til bolig og fritidsbolig	ND	1,3	1,3	1,3
- Elektrisitet, fyringsoljer og annet brensel	4,6	4,8	4,4	4,2

selveiernes bokostnader inngår dermed ikke lenger i vektgrunnetaget i konsumprisindeksen.

Utviklingen i selveiernes bokostnader gjennom året ble tidligere forutsatt å stige i takt med den gjennomsnittlige veksten i husleiene i både borettslag og i det ordinære leiemarkedet. Fra august 1999 ble dette endret, og utviklingen i selveiernes bokostnader gjennom året forutsettes nå å stige i takt med leiene for tilsvarende bolig i leiemarkedet.

Tabell 1 viser noen vektandeler i konsumprisindeksen gjennom fire perioder. Som en ser av tabellen økte andelen for husholdningenes utgifter til *bolig, lys og brensel* vesentlig i august i fjor, fra 21,3 til 26,4 prosent. Dette skyldes i all hovedsak en kraftig oppjustering av selveiernes bokostnader, som etter omleggingen ble mer enn doblet og vektandelen kom opp på vel 12 prosent. Vektandelen for selveiernes bokostnader ble dermed omtrent den samme som den var gjennom første halvdel av 1990 årene. Siden vektandelen før august 1999 var bestemt av renteutgiftene på lån til boligformål og rentenivået hadde vært avtakende gjennom flere år, var vektandelen historisk sett ganske lav på det tidspunktet hvor endringen ble gjennomført. På grunn av antatt større stabilitet i husleiene enn for renteutgiftene vil vi sannsynligvis over tid oppleve mindre endringer i vektandelen etter denne omleggingen.

Det er to momenter som er betydningsfulle for virkningen av omleggingen;

- hvor mye veksten i ny prisindikator avviker fra prisveksten for resten av konsumprisindeksen
- hvor mye veksten i husleiene i leiemarkedet avviker fra veksten i husleiene i borettslag

Det første momentet kan knyttes til endringer i vektandelen. Hvis den nye prisindikatoren har samme utviklingsrate som resten av konsumprisindeksen har endringer i vektstrukturen ingen innvirkning på total-

Tabell 2. Konsumprisindeksen og to alternative fremskrivninger. Tolvmånedersvekst i prosent. August 1999 - september 2000

	KPI	Alt.1	Alt.2
1999			
August	1,9	1,9	1,9
September	2,1	2,1	2,1
Oktober	2,5	2,5	2,5
November	2,8	2,8	2,8
Desember	2,8	2,8	2,8
2000			
Januar	2,9	2,9	2,9
Februar	3,2	3,1	3,1
Mars	2,5	2,5	2,5
April	2,6	2,5	2,5
Mai	2,8	2,8	2,7
Juni	3,3	3,3	3,3
Juli	3,3	3,2	3,2
August	3,5	3,3	3,3
September	3,5	3,4	3,3
Snitt	3,1	3,0	3,0

indeksen. Det andre momentet skyldes overgangen fra å bruke betalte husleier fra både leiemarked og borettslag til bare å bruke utviklingen i leiemarkedet. Hvis veksten i husleiene i leiemarkedet er den samme som for borettslag har skiftet av metode ingen betydning, se for øvrig tabell 3.

For å tallfeste betydningen av endringen i måling av vektandel og prisutvikling for selveiernes bokostnader fra august 1999 hver for seg, har vi gjort følgende alternative beregninger for hvordan konsumprisindeksen kunne ha utviklet seg: I det første alternativet (alt. 1) ser vi på hvordan konsumprisindeksen hadde utviklet seg, hvis metoden for å tallfeste vektandelen for selveiernes bokostnader *ikke* var endret. I det andre alternativet (alt.2) ser vi på hvordan konsumprisindeksen hadde utviklet seg hvis verken metoden for å tallfeste vektandelen eller måling av *prisutviklingen* i selveiernes bokostnader var endret i august 1999².

Tabell 2 viser utviklingen i tolv månedersveksten for konsumprisindeksen og de to alternative fremskrivningene for perioden august 1999 til september 2000.

I alternativ 1 har vi innført ny metode for beregning av husleieutviklingen. Siden veksten i husleiene i leiemarkedet har steget noe mer det siste året enn husleiene i borettslag - se tabell 3, har innføring av ny metode isolert sett ført til noe sterkere vekst enn om vi hadde brukt den gamle metoden. Dette ser vi ved å sammenligne *alternativ 1* og *alternativ 2* i tabell 2.

Hvorvidt det er grunn til å anta en systematisk forskjell i husleieutviklingen mellom ulike delmarkeder innenfor boligmarkedet kan være vanskelig å si noe

2 Selveiernes bokostnader forutsettes å stige i takt *bare* med leiene i leiemarkedet.

Tabell 3. Månedlig husleieendring i prosent. Januar - september 2000

	Borettslag	Leid bolig
Januar	0,9	1,7
Februar	0,0	0,1
Mars	0,6	0,1
April	0,0	0,8
Mai	0,0	-0,2
Juni	0,0	0,8
Juli	0,5	0,2
August	0,0	1,2
September	0,5	0,5

sikkert om. Men den relativt korte tidsserien presentert i tabell 3 gir noe støtte til en hypotese om større variasjon i gjennomsnittlig endringsrate i leiemarkedet enn i borettslag. Dermed kan det synes som om konsumprisindeksen etter omleggingen vil få noe større variasjon.

Ettersom husleieveksten i leiemarkedet har ligget noe høyere enn i borettslag som igjen har ligget høyere enn gjennomsnittet for resten av konsumprisindeksen, har innføring av ny metode for beregning av vektandel og prisutvikling virket i retning av å øke veksten i konsumprisindeksen. Dette ser vi ved å sammenligne tolv månedersveksten for konsumprisindeksen med *alternativ 2* i tabell 2, hvor tolv månedersveksten er inntil 0,2 prosentpoeng lavere for enkelte måneder – august og september i år.

Hittil i år er veksten i konsumprisindeksen 3,1 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Hadde man beholdt "gammel" vektandel og prisindikator (alt. 2) ville veksten vært 3,0 prosent.

Månedlig husleieundersøkelse

Fra januar 2000 er endringer i husleiene innarbeidet i konsumprisindeksen hver måned - mot tidligere siste måned i hvert kvartal. I tillegg ble innsamling av husleier for andelsboliger skilt ut, og hentes nå utelukkende fra administrative registre hos et utvalg boligbyggelag. Bakgrunnen for endringene i husleieundersøkelsen er å bedre kvaliteten på husleieindeksen og den totale konsumprisindeksen. Av endringene som har funnet sted, er det først og fremst endret hyppighet som har betydning for veksten i husleiene og den totale veksten i konsumprisindeksen. Ettersom hverken konsumprisindeksen eller delindekser revideres tilbake i tid, vil omleggingen systematisk påvirke vekst-ratene for betalt- og beregnet husleie og dermed konsumprisindeksen gjennom 2000. Fra og med januar 2001 vil imidlertid denne omleggingseffekten forsvinne.

Overgang fra kvartalsvis til månedlig husleieindeks gir bedre samsvar mellom konsumprisindeksens frekvens for beregning og publisering. Endringen medfører også at konsumprisindeksen på en bedre måte

Tabell 4. Månedlig husleieendring i prosent. 1999 og 2000

	Betalt husleie ¹		Beregnet husleie ²	
	1999	2000	1999	2000
Januar	-	1,3	-	1,5
Februar	-	0,1	-	0,2
Mars	2,0	0,3	2,1	0,2
April	-	0,4	-	0,6
Mai	-	-0,1	-	-0,1
Juni	0,4	0,5	0,3	0,4
Juli	-	0,4	-	0,2
August	-	0,7	-	1,2
September	0,7	0,5	0,7	0,6
Oktober				
November				
Desember	0,2		0,2	

1 Husleie for husholdninger i andelsboliger og leieboliger.

2 Husleie for selveiere beregnet som leien for tilsvarende bolig i leiemarkedet.

Tabell 5. Faktisk og stipulert husleievekst. Tolv månedersvekst i prosent. Januar - september 2000

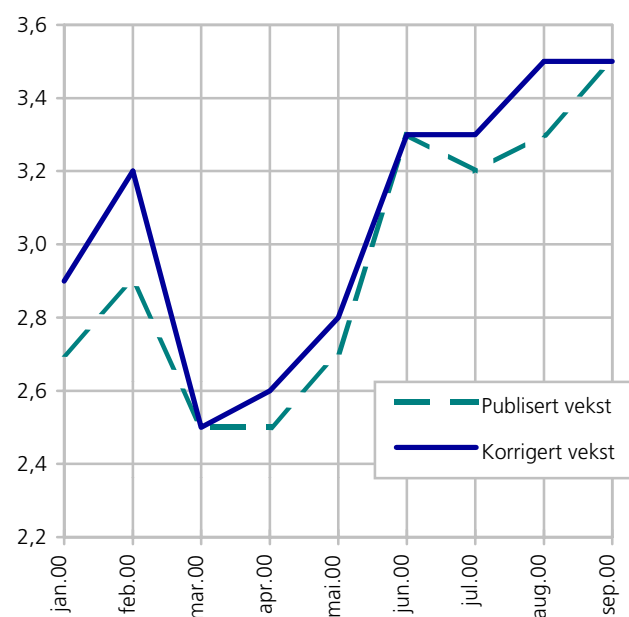
	Betalt husleie		Beregnet husleie	
	Faktisk	Stipulert	Faktisk	Stipulert
Januar	4,8	3,3	5,0	3,4
Februar	4,8	3,3	5,2	3,4
Mars	3,0	3,0	3,2	3,2
April	3,5	3,0	3,8	3,2
Mai	3,4	3,0	3,8	3,2
Juni	3,5	3,5	3,8	3,8
Juli	3,9	3,5	4,0	3,8
August	4,6	3,5	5,3	3,8
September	4,4	4,4	5,3	5,3

Kvartalsvis innarbeiding av husleieindeksen gjennom 2000.

reflekterer når endringene i husleiene faktisk finner sted. I tillegg gir månedlig datafangst bedre oppfølging av flyttemønsteret, noe som trekker i retning av økt presisjon på estimatene.

Frem til desember 1999 ble husleietallene innarbeidet i konsumprisindeksen i mars, juni, september og desember. Overgang til månedlig indeks vil kunne påvirke veksten i konsumprisindeksen i de to første månedene i hvert kvartal, men ikke i den tredje. Dette vil gjøre seg gjeldende kun det første året etter omleggingen. Tabell 4 viser månedsutviklingen i betalt og beregnet husleie fra januar 1999 til og med september 2000. Spesielt ser vi effekten av endret innarbeidingshyppighet i 1. kvartal 2000. Størsteparten av leieendringene som tidligere ble registrert i mars, fant sted allerede i overgangen fra desember til januar. Det faktum at en del av husleieendringen som finner sted i løpet av et kvartal inntreffer i første eller andre måned, får systematiske konsekvenser for tolv månedersveksten ved at den blir høyere i en overgangsperiode.

En måte å isolere effektene av overgang til månedlig undersøkelse er å holde husleieindeksen uendret i de to første månedene i hvert kvartal. Tabell 5 gir en

Figur 1. Offisiell og korrigert¹ konsumprisindeks. Tolv-månedersvekst i prosent. Januar - september 2000

1 Indeks med kvartalsvis innarbeiding av husleier

oversikt over tolvmånedersratene som følger når husleieindeksene innarbeides kvartalsvis (stipulert), sammen med de offisielle vekstratene i de 9 første månedene i år (faktisk). Tabellen viser at dersom kvartalsvis innarbeiding var blitt videreført i 2000, ville dette gitt markert lavere vekstrater. Tabellen viser også at veksten i januar, februar og august er særlig påvirket.

Figur 1 viser hvordan utviklingen i tolvmånedersveksten for konsumprisindeksen i 2000 hadde vært med en videreføring av kvartalsvis innarbeiding av husleieindeksen. Heltrukket linje angir offisiell tolvmånedersvekst og stiplet linje viser korrigert tolvmånedersvekst. Figuren viser at overgangen til månedlig innarbeiding så langt i år har gitt utslag i den totale konsumprisindeksen i alle måneder bortsett fra mars, juni og september. Påvirkningen var sterkest i januar, februar og august hvor veksten i den totale konsumprisindeksen var henholdsvis 0,2, 0,3 og 0,2 prosentpoeng høyere enn om kvartalsvis innarbeiding var blitt videreført i 2000.

For å fastslå effekten på konsumprisindeksen som følge av overgang til månedlig undersøkelse, kunne en alternativt ha anslått hva månedsindeksene for 1999 for betalt og beregnet husleie ville ha vært ved en omlegging allerede i 1999³. Denne metoden gir omlag samme utslag i konsumprisindeksen som hvis den kvartalsvise innarbeidingen hadde blitt videreført for 2000.

Tabell 6. Konsumprisindeksen og alternativ beregning hvor de gamle metodene for behandling av bokostnader beholdes. Tolvmånedersvekst i prosent. August 1999 - september 2000

	KPI	Ingen omlegging
1999		
August	1,9	1,9
September	2,1	2,1
Oktober	2,5	2,5
November	2,8	2,8
Desember	2,8	2,8
2000		
Januar	2,9	2,7
Februar	3,2	3,0
Mars	2,5	2,5
April	2,6	2,4
Mai	2,8	2,7
Juni	3,3	3,3
Juli	3,3	3,2
August	3,5	3,2
September	3,5	3,3
Snitt	3,1	2,9

Begge metodene gir en årsvekst hittil i år for totalindeksen som er 0,1 prosentpoeng lavere enn den offisielle årsveksten på 3,1 prosent

For å finne den samlede virkningen av omleggingen i behandlingen av bokostnader i konsumprisindeksen, har vi gjort ytterligere en beregning hvor vi beholder det gamle opplegget for å beregne vektandel og utviklingen i bokostnadene til selveierne i tillegg til å beholde den kvartalsvise innarbeidingen av husleieindeksen. Resultatet for tolvmånedersveksten er gitt i kolonnen "Ingen omlegging" i tabell 6.

Under disse forutsetningene ville tolvmånedersveksten ligget opptil 0,3 prosentpoeng lavere – august i år. Hittil i år ville veksten i konsumprisindeksen vært 2,9 prosent, hvis det gamle opplegget var beholdt.

Ny beregningsmetode på mikronivå

Ved utarbeidingen av augustindeksen i 1999 ble det innført en ny beregningsmetode på mikronivå i konsumprisindeksen. Indeksene på mikronivå beregnes utelukkende på basis av prisdata, da det ikke eksisterer relevant vektinformasjon om endringer i forbruksmønsteret brutt ned på produktnivå. Tidligere ble det utelukkende benyttet en metode som beregnet mikroindekser ved hjelp av et aritmetisk gjennomsnitt. I tråd med internasjonale anbefalinger ble dette fra og med august 1999 lagt om til en metode hvor indeksene beregnes ved bruk av geometrisk gjennomsnitt.

Den nye metoden fanger på en bedre måte opp løpende endringer i forbruksmønsteret som følge av prisendringer på produkt av tilnærmet lik kvalitet. I kon-

3 De stipulerte månedsindeksene for 1999 er beregnet på bakgrunn av tallmaterialet fra det forberedende arbeidet til månedlig husleieundersøkelse. Det må legges til at dette tallmaterialet er heftet med noe større usikkerhet enn det publiserte materialet for 1999.

sumprisindeksen inngår imidlertid også en rekke varer og kanskje spesielt tjenester hvor det ikke finnes nære substitutter innenfor et geografisk område. Det er lite som tilsier at forbruksmønsteret endrer seg ved prisendringer på slike varer og tjenester simpelthen fordi gode alternativer mangler. En prisendring vil sannsynligvis bare føre til endring i etterspurt mengde etter det aktuelle produktet. Det er valgt å beholde aritmetisk gjennomsnitt ved beregning av indekser for slike varer og tjenester. Målt ved vektandeler i konsumprisindeksen benyttes nå geometrisk gjennomsnitt på rundt 60 prosent av prismaterialet, mens man har beholdt aritmetisk gjennomsnitt som beregningsmetode på de resterende 40 prosentene. Tilsvarende forholdstall finnes forøvrig også i den amerikanske konsumprisindeksen.

For å kartlegge effekten av denne metodeendringen er det gjort egne beregninger fra august 1999 til september 2000 med bruk av aritmetisk gjennomsnitt på hele prismaterialet. Sammenstilling av disse resultatene og indeksene fra de offisielle beregningene viser at omleggingen har hatt liten effekt på utviklingen i totalindeksen. Differansen ligger mellom 0,01 og 0,09 indekspoeng. Avrundes tidsseriene ned til en desimal, slik konvensjonen er i konsumprisindeksen, blir totalindeksen utregnet med aritmetisk gjennomsnitt lik den offisielle totalindeksen i 9 av de 13 månedene fra august 1999 til september 2000. Avrundingen gjør at det oppstår en forskjell på 0,1 indekspoeng i de 4 andre månedene. På totalnivå er det imidlertid ingen systematikk i hvilke metode som gir høyest indeksverdi. Årsveksten hittil i år blir 3,1 prosent ved bruk av begge metodene. Beregnes årsveksten uten å avrunde indeksenes desimaler først, blir årsveksten 0,03 prosentpoeng høyere ved metoden brukt i det offisielle beregningsopplegget enn i tilfellet hvor det bare brukes aritmetisk gjennomsnitt.

Internasjonalt, blant annet i USA, har overgangen til geometrisk gjennomsnitt på mikronivå gitt relativt klare effekter selv på totalindeksen. Dette skyldtes at aritmetisk gjennomsnitt som formel på mikronivå ble benyttet på en annen måte enn i Norge. I konsumprisindeksen for USA beregnet man mikroindekser ved å ta et aritmetisk gjennomsnitt av prisrelativene⁴.

Selv om omleggingen ikke har hatt noen særlig effekt på totalindeksen viser beregningene at metodeendringen har hatt betydelige konsekvenser for noen av hovedgruppene. Egenskaper ved formlene gjør at sesongmessige utslag blir noe kraftigere ved bruk av geometrisk gjennomsnitt enn ved bruk av aritmetisk gjennomsnitt.

Klær og sko er produkter hvor prisene preges av store sesongsvingninger. I tillegg vil prisene på samme pro-

dukt vise stor prisvariasjon innen et geografisk område. Bruk av aritmetisk gjennomsnitt vil over tid overvurdere prisutviklingen på slike produkter. Basert på det samme prismaterialet for klær og sko, gir de to formlene vesentlig forskjellig resultater i enkelte måneder. Spesielt var forskjellene store i august og september i fjor, og i januar, februar og mars i år. Dette er måneder forbundet med salg. I februar i år er indeksen for gruppen *klær og skotøy* beregnet med aritmetisk gjennomsnitt 1,2 prosentpoeng høyere enn hvis den beregnes med geometrisk gjennomsnitt. Bruk av geometrisk gjennomsnitt gir også noe sterkere sesongutslag i gruppen for *møbler, husholdningsartikler og vedlikehold av innbo*, samt for gruppen *hotell- og restauranttjenester*. Forskjellene ligger imidlertid ikke på mer enn i størrelsesorden 0,1 til 0,2 prosentpoeng.

Nytt referanseår

Siden september 1980 har konsumprisindeksen vært publisert med 1979 som referanseår (1979=100). Fra og med august 1999 ble dette endret, slik at det nå er 1998 som er referanseår (1998=100). I perioden 1979 til 1998 var det en betydelig prisvekst, og endring av referanseår ga dermed en indeksserie med lavere nivå. Som tidligere nevnt er det en konvensjon i konsumprisindeksen at en publiserer indekstallene med bare en desimal. Dette gjør at endringstall med utgangspunkt i den nye indeksen gjennomgående blir utsatt for relativt sett større avrunding enn endringstall beregnet fra den gamle indeksen med høyere absolutte tall. Det må understrekes at slik avrunding ikke påvirker indeksverdiene eller endringstallene systematisk, men endringstall beregnet fra den gamle og den nye indeksserien kan avvike fra hverandre i enkelte tilfeller. Serien med 1979 som referanseår er den offisielle konsumprisindeksen frem til og med juli 1999. Etter dette har den offisielle konsumprisindeksen 1998 som referanseår. De offisielle endringstallene har utgangspunkt i de offisielle indeksene. For å beregne offisielle tolv månedersvekstrater fra august 1999 og årsvekst for 1999 samt foreløpig årsvekst for 2000 er den tilbakegående tidsserien med 1998 som referanseår benyttet.

Det er produsert tidsserier med både 1979=100 og 1998=100 frem til september 2000 for å tallfeste forskjeller i tolv månedersvekst som følge av skifte av referanseår fra august 1999. Begge endringsseriene er beregnet fra indeksserier med 1 desimal. Endringsratene avrundes også ned til en desimal. De offisielle vekstratene var 0,1 prosentpoeng høyere i november og desember 1999, samt i februar 2000, enn det de ville vært hvis man hadde holdt på 1979 som referanseår. I mars og august i år var imidlertid forholdet omvendt. De offisielle vekstratene var 0,1 prosentpoeng lavere enn vekstrater beregnet fra serien med 1979 som referanseår. Bytte av referanseår har ikke hatt

4 Forholdstall mellom prisene på en vare på et tidspunkt

Tabell 7. Konsumprisindeksen med 1979=100 og 1998=100. Tolvmånedersvekst i prosent. August 1999 - september 2000

	1998=100	1979=100	Differanse
1999			
August	1,9	1,9	0,0
September	2,1	2,1	0,0
Oktober	2,5	2,5	0,0
November	2,8	2,7	0,1
Desember	2,8	2,7	0,1
2000			
Januar	2,9	2,9	0,0
Februar	3,2	3,1	0,1
Mars	2,5	2,6	-0,1
April	2,6	2,6	0,0
Mai	2,8	2,8	0,0
Juni	3,3	3,3	0,0
Juli	3,3	3,3	0,0
August	3,5	3,6	-0,1
September	3,5	3,5	0,0

noen effekt på årsveksten i konsumprisindeksen i 1999. Årsveksten hittil i år er også uberørt av hvilket referanseår som legges til grunn.

Ny gruppering

Etter at konsumprisindeksen i over 20 år hadde vært publisert med ni hovedgrupper ble en ny konsumgruppering med 12 grupper tatt i bruk august i fjor. Dette var i hovedsak en ren teknisk omgruppering av hvilke varer som inngår i hvilke undergrupper og med hvilke navn. Av hovedgruppene var det bare *helsepleie* det ikke ble foretatt noen endringer i, mens det for alle de øvrige gruppene ble gjort endringer i innhold. Dette medførte at noen av undergruppene en hadde før omleggingen forsvant, og at prisutviklingen for noen av gruppene med uendret navn avviker fra tidligere publiserte vekstrater. Konsumgrupperingen kalles Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), og er opprinnelig en FN-standard som ble tatt i bruk av Eurostat i 1999. Denne nye grupperingen gjør det lettere å analysere prisutviklingen på tvers av landegrensene. Klassifiseringen skal dessuten brukes i flere andre nasjonale statistikker og fører derfor også til nasjonal samordning av statistikk.

Avslutning

En av endringene som skjedde i konsumprisindeksen i august 1999 gjaldt behandlingen av selveierens bokostnader. Nå tas det kun utgangspunkt i leien for tilsvarende bolig i leiemarkedet. Denne omleggingen har ført til at veksten i totalindeksen så langt har økt noe. Vektandelen for husholdningenes utgifter til *bolig, lys og brensel* har økt vesentlig, fra 21,3 til 26,4 prosent. Dette skyldes i all hovedsak en kraftig oppjustering av selveierens bokostnader, som etter omleggingen ble liggende på vel 12 prosent. Etersom husleieveksten i leiemarkedet har ligget noe høyere enn i borettslag som igjen har ligget høyere enn gjennomsnittet for resten av konsumprisindeksen, har inn-

føring av ny metode for beregning av vektandel og prisutvikling virket i retning av å øke veksten i konsumprisindeksen. Under forutsetning om uendret metode ville tolvånedersveksten vært inntil 0,2 prosentpoeng lavere for enkelte måneder i år. Hittil i år er veksten i konsumprisindeksen 3,1 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Dette er 0,1 prosentpoeng høyere enn om vi hadde beholdt "gammel" vektandel og prisindikator, og 0,2 prosentpoeng om vi i tillegg hadde beholdt den kvartalsvise innarbeidingen av husleieindeksen. Uten omleggingen av behandlingen av bokostnader ville veksten i konsumprisindeksen altså ha vært 2,9 prosent.

Fra januar 2000 er endringer i husleiene innarbeidet i konsumprisindeksen hver måned - mot tidligere siste måned i hvert kvartal. Overgang til bruk av månedlig indeks vil i prinsippet påvirke veksten i konsumprisindeksen i de to første månedene i hvert kvartal, men ikke i den tredje. Dette vil gjøre seg gjeldende kun det første året etter omleggingen. Spesielt ser vi effekten av endret innarbeidingshyppighet i 1. kvartal 2000. Størsteparten av leieendringene som tidligere ble registrert i mars, fant sted allerede i overgangen fra desember til januar. Beregninger viser at overgang til månedlig innarbeiding så langt i år gitt utslag i konsumprisveksten med 0,1 prosentpoeng eller mer i 6 av 9 måneder. Påvirkningen var sterkest i januar, februar og august hvor veksten i den konsumprisindeksen var henholdsvis 0,2, 0,3 og 0,2 prosentpoeng høyere enn om kvartalsvis innarbeiding var blitt videreført i 2000.

Fra august 1999 ble det innført en ny metode for beregning av mikroindekser i konsumprisindeksen. Målt ved vektandeler i konsumprisindeksen benyttes nå geometrisk gjennomsnitt på rundt 60 prosent av prismaterialet, mens man har beholdt aritmetisk gjennomsnitt som beregningsmetode på de resterende 40 prosentene. For å kartlegge effekten av denne metodeendringen er det gjort egne beregninger fra august 1999 til september 2000 med bruk av aritmetisk gjennomsnitt på hele prismaterialet. Virkningen på totalindeksens årsvekst er neglisjerbar. Omleggingen har imidlertid hatt en mer markert effekt på noen av hovedgruppene i konsumprisindeksen.